

До спеціалізованої вченої ради
ДФ 35.052.003
Національного університету
«Львівська політехніка»
79013, м. Львів, вул. С. Бандери, 12

ВІДГУК

опонента доктора юридичних наук, професора Мовчана Анатолія Васильовича на дисертацію Рудницького Івана Львовича «Особливості виявлення та розслідування контрабанди наркотичних засобів, що вчиняються організованими злочинними групами», подану на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право»

Докладне вивчення і критичний аналіз тексту поданої на захист дисертації Рудницького І. Л. «Особливості виявлення та розслідування контрабанди наркотичних засобів, що вчиняються організованими злочинними групами», поданої на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право», а також наукових праць здобувача, опублікованих за темою дисертації, дають підстави для формулювання опонентом наступного висновку.

Актуальність теми. В останні роки контрабанда наркотичних засобів вчиняється організованими злочинними групами (ОЗГ) у вигляді промислу (наркобізнесу). При цьому Україна використовується як держава, що забезпечує транзит великих партій важких синтетичних наркотиків, у першу чергу героїну, кокаїну та ін. з країн-виробників Латинської Америки, Близького Сходу та Центральної Азії до країн Західної Європи, значна частина яких залишається на нашій території як ринок збуту.

Статистичні дані свідчать, що в структурі злочинів у сфері обігу наркотичних засобів контрабанда (ст. 305 КК України) виглядає наступним чином: у 2013 р. – 305 злочинів; у 2014 р. – 150; у 2015 р. – 199; у 2016 р. – 252; у 2017 р. – 251. Аналіз результатів судово-слідчої практики показує, що із числа зареєстрованих злочинів даної категорії більше 30% вчинено ОЗГ, до суду доходить тільки 25% розслідуваних кримінальних проваджень, а отримує покарання лише десята частина обвинувачених.

Незважаючи на достатньо широкий спектр досліджень, присвячених проблемам виявлення та розслідування контрабанди наркотичних засобів, що вчиняються ОЗГ, обрана автором проблематика є недостатньо вивченою. Крім того, значну кількість робіт виконано до прийняття нового Кримінального

процесуального кодексу (КПК) України, який вніс суттєві зміни в діяльність органів досудового розслідування і оперативних підрозділів.

Зазначені обставини вплинули на обрання здобувачем теми дисертації і свідчать про її актуальність, що зумовило необхідність вирішення наукового завдання у вигляді комплексного дослідження особливостей виявлення та розслідування контрабанди наркотичних засобів, що вчиняються ОЗГ, та вироблення науково обґрунтованих заходів із поліпшення методичного забезпечення процесу розслідування.

Про актуальність теми дисертації Рудницького І. Л. свідчить також її зв'язок з науковими програмами, планами, темами.

Дисертацію підготовлено відповідно до вимог Стратегії державної політики щодо наркотиків на період до 2020 року, затвердженої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 28 серпня 2013 р. № 735-р., та Концепції державної політики у сфері боротьби з організованою злочинністю, затвердженої Указом Президента України від 21 жовтня 2011 р. № 1000/2011. Тема дослідження відповідає тематиці рекомендованого Академією правових наук України «Переліку пріоритетних тематичних напрямів наукових досліджень і науково-технічних розробок на період до 2018 року». Дослідження виконано згідно з планом науково-дослідних робіт кафедри кримінального права і процесу Інституту права та психології Національного університету «Львівська політехніка». Тема дисертації затверджена Вченою радою НУ «Львівська політехніка» 24.10.2016 р. (протокол № 4).

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Наукові положення, висновки та рекомендації, сформульовані автором, у своїй більшості є обґрунтованими і переконливими.

Автором використано значну кількість вітчизняних та зарубіжних літературних джерел, законодавчі та інші нормативні акти України. Список використаних джерел складає 288 найменувань.

Дисертант здійснює своє дослідження на значній за обсягом емпіричній базі, яка включає статистичні й аналітичні дані Генеральної прокуратури України, Служби безпеки України, Укрбюро Інтерполу за 2013–2017 рр.; узагальнені дані анкетування працівників СБУ у різних регіонах України (250 респодентів), а також матеріали вивчення кримінальних проваджень про злочини, передбачені ст. 305 КК України.

Уміле використання широкого спектру сучасних методів наукового пошуку також позитивно вплинуло на ступінь обґрунтованості сформульованих автором наукових положень, висновків і рекомендацій.

Достовірність і новизна наукових положень, висновків і рекомендацій.

Комплексне опрацювання та системний аналіз наукових джерел і процесуальних норм в їх генезисному та порівняльно-правовому аспектах, а також матеріалів практики дало можливість Рудницькому І. Л. сформулювати власні наукові положення, висновки та рекомендації, що відзначаються достовірністю та характеризуються науковою новизною.

До найбільш вагомих наукових положень дисертації, що характеризуються новизною або її елементами, на думку опонента, слід віднести такі:

1) *вперше* – визначено основні ознаки транснаціональних, етнічних і економічних ОЗГ, які вчиняють контрабанду наркотичних засобів (структура, тенденції виникнення, територія кордонів злочинної діяльності та ін.); обґрунтовано, що способи вчинення транснаціональними, етнічними і економічними ОЗГ контрабанди наркотичних засобів пов'язані з наступними умовами: переміщенням через пункти пропуску в умовах великого потоку транспортних засобів і громадян; територія України являється новим ринком збуту важких синтетичних наркотиків та транзитною територією переправлення їх до країн ЄС тощо; надано пропозицію щодо ведення «літерних» справ на свідків, які побажали залишитися невідомими у кримінальних провадженнях, пов'язаних із діяльністю ОЗГ у сфері наркобізнесу;

2) *удосконалено* елементи криміналістичної характеристики контрабанди наркотичних засобів, що вчиняються транснаціональними, етнічними і економічними ОЗГ (рівень, структура, динаміка, види наркотрафіків, предмет злочинного посягання; спосіб підготовки, вчинення та приховання злочинів; слідова картина злочинів тощо); вчення про рольові функції учасників транснаціональних, етнічних і економічних ОЗГ, які вчиняють контрабанду наркотичних засобів (організатора (лідера), перевізника, пособника); наукові положення щодо засобів виявлення контрабанди наркотичних засобів, що вчиняються транснаціональними, етнічними і економічними ОЗГ (конфіденційне співробітництво; виконання спеціального завдання з розкриття злочинної діяльності ОЗГ чи злочинної організації; проведення контрольованого постачання тощо);

3) *дістали подальший розвиток* форми міжнародної взаємодії з виявлення транснаціональних, етнічних і економічних ОЗГ, що вчиняють контрабанду наркотичних засобів (обмін інформацією про злочинні групи; проведення спеціальних операцій з контрольованого постачання наркотиків; безпосередній доступ до баз даних Інтерполу; створення каталогу взірців

сучасних наркотичних засобів тощо); методика розслідування контрабанди наркотичних засобів, що вчиняються транснаціональними, етнічними і економічними ОЗГ, яка формується на основі криміналістичної характеристики зазначених груп та способів вчинення злочину; положення про удосконалення тактики проведення окремих слідчих (розшукових) дій при розслідуванні контрабанди наркотичних засобів, що вчиняються транснаціональними, етнічними і економічними ОЗГ (огляду, обшуку, допиту перевізника, організатора та інших членів групи тощо); положення про оперативно-розшукове забезпечення досудового розслідування контрабанди наркотичних засобів, що вчиняються транснаціональними, етнічними і економічними ОЗГ з використанням оперативно-розшукових заходів (негласних слідчих (розшукових) дій) у виявленні доказів, подоланні протидії розслідуванню та захисту учасників кримінального провадження.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що викладені в роботі висновки та пропозиції є основою для подальшого розроблення методики виявлення та розслідування контрабанди наркотичних засобів, що вчиняються ОЗГ, удосконалення її положень, а також втілення сформульованих рекомендацій у практичну діяльність оперативних підрозділів та органів досудового розслідування, прокуратури та суду. Виходячи із цього, наведені в дисертації положення можуть бути використані у: *науково-дослідній роботі* – як підґрунтя для подальших досліджень оперативно-розшукових, процесуальних і криміналістичних аспектів виявлення та розслідування контрабанди наркотичних засобів; у *законотворчій діяльності* – як основа для розроблення та внесення змін і доповнень до чинного законодавства України з питань протидії злочинності в цілому та у сфері обігу наркотичних засобів зокрема; у *практичній діяльності правоохоронних органів* – як рекомендації, спрямовані на оптимізацію оперативної і слідчої діяльності в боротьбі з контрабандою наркотичних засобів; у *навчальному процесі* – під час викладання курсів «Оперативно-розшукова діяльність», «Криміналістика», «Кримінальний процес», спеціальних курсів з організації розслідування окремих видів злочинів у вищих юридичних навчальних закладах (на юридичних факультетах), у системі підвищення кваліфікації працівників оперативних підрозділів, органів досудового розслідування, а також для підготовки відповідних навчально-методичних матеріалів: підручників, посібників, курсів лекцій, практикумів.

Апробація результатів дослідження. Основні результати дисертації викладено в одинадцяти наукових публікаціях, а саме: три статті – у виданнях, що входять до переліку наукових фахових видань України, одна стаття – у науковому періодичному виданні іноземної держави, сім публікацій – у збірниках матеріалів міжнародних та всеукраїнських науково-практичних

конференцій, зокрема: *«Цінність права як найефективнішого регулятора суспільних відносин»* (Харків, 7-8 жовтня 2016 р.); *«Вдосконалення правового механізму захисту прав і свобод людини в умовах реформування кримінального законодавства»* (Львів, 28 жовтня 2016 р.); *«Захист прав і свобод людини та громадянина в умовах формування правової держави»* (Львів, 30 жовтня 2016 р.); *«Вдосконалення правового механізму захисту прав і свобод людини і громадянина в умовах євроінтеграції»* (Львів, 28 лютого 2017 р.); *«Захист прав і свобод людини та громадянина в умовах формування правової держави»* (Львів, 30 травня 2017 р.); *«Вдосконалення правового механізму захисту прав та свобод людини і громадянина в умовах євроінтеграції»* (Львів, 27 березня 2018 р.); *«Вдосконалення правового механізму захисту прав та свобод людини і громадянина в умовах євроінтеграції»* (Львів, 29 березня 2019 р.).

Оцінка змісту дисертації.

Автор правильно формулює мету дослідження, зазначаючи щодо її комплексного характеру та обґрунтування пропозицій, спрямованих на розроблення теоретичних засад та практичних рекомендацій з виявлення і розслідування контрабанди наркотичних засобів, що вчиняються ОЗГ.

Відповідно до поставленої мети визначені задачі дослідження: висвітлити наукове дослідження з розроблення проблеми виявлення і розслідування контрабанди наркотичних засобів, що вчиняються ОЗГ; охарактеризувати поняття та види ОЗГ, які вчиняють контрабанду наркотичних засобів; виділити основні елементи криміналістичної характеристики контрабанди наркотичних засобів, що вчиняються ОЗГ; охарактеризувати рольові функції учасників ОЗГ, які вчиняють контрабанду наркотичних засобів; з'ясувати засоби виявлення учасників ОЗГ, що вчиняють контрабанду наркотичних засобів; виокремити форми міжнародної взаємодії у виявленні ОЗГ, що вчиняють контрабанду наркотичних засобів; окреслити особливості методики розслідування контрабанди наркотичних засобів, що вчиняються ОЗГ; висвітлити тактику проведення окремих слідчих (розшукових) та негласних слідчих (розшукових) дій під час досудового розслідування контрабанди наркотичних засобів, що вчиняються ОЗГ; розкрити зміст оперативно-розшукового забезпечення кримінального провадження контрабанди наркотичних засобів, що вчиняються ОЗГ.

Дослідження складається з анотацій українською та англійською мовами, вступу, трьох розділів, які містять дев'ять підрозділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг дисертації становить 250 сторінок, із них основного тексту – 164 сторінок. Список використаних джерел (288 найменувань) викладено на 33 сторінках, чотири додатки розміщено на 20 сторінках.

У вступі обґрунтовано вибір теми дослідження, висвітлено ступінь вивчення проблеми і зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами; визначено мету й завдання, об'єкт, предмет та методологічні засади дослідження; розкрито наукову новизну та практичне значення одержаних результатів; подано відомості про апробацію результатів дослідження, публікації, структуру та обсяг дисертації.

Перший розділ «Теоретико-прикладна характеристика контрабанди наркотичних засобів, що вчиняються організованими злочинними групами» складається з чотирьох підрозділів.

Розділ присвячений проблемам розроблення наукової теорії виявлення та розслідування контрабанди наркотичних засобів, що вчиняються ОЗГ, сучасному дослідженню організованого наркобізнесу та наданню криміналістичної характеристики зазначеним злочинам.

Основою дослідження поняття і змісту виявлення та розслідування контрабанди наркотичних засобів, що вчиняються ОЗГ, став матеріал, напрацьований вченими радянського періоду, а також сучасними вітчизняними та зарубіжними науковцями (с. 28-36).

У процесі дослідження автором доведено, що на сучасному етапі науковці і практики сформувавши окрему теорію виявлення та розслідування контрабанди наркотичних засобів, що вчиняються ОЗГ, як системи організаційно-правових і тактичних дій, яка потребує постійного удосконалення на основі сучасного реформування законодавства і правоохоронної системи та соціально-економічного розвитку суспільства (с. 37-38).

На думку опонента, дисертантом достатньо обґрунтовано, що сучасний наркобізнес тісно пов'язаний з діяльністю великої кількості осіб (ОЗГ), що передбачає активну діяльність з наркотичними засобами. Вказана злочинна діяльність представляє собою індустрію, яка створена ОЗГ транснаціонального, етнічного та економічного спрямування, які вчиняють контрабанду наркотичних засобів, що утворює систему для отримання надприбутків (с. 38-64).

Заслуговує на підтримку позиція автора щодо криміналістичної характеристики контрабанди наркотичних засобів, що вчиняються ОЗГ. У роботі детально описано на якісно-кількісному рівні відомості про елементи злочину: предмет, об'єкт злочинного посягання, типові й оригінальні способи вчинення та маскуванню злочинів та сліди вчинення контрабанди наркотичних засобів ОЗГ транснаціонального, етнічного та економічного спрямування (с. 64-84). Охарактеризовано основних фігурантів контрабанди наркотичних засобів, до яких відносяться: організатори контрабанди наркотичних засобів; перевізники наркотичних засобів (виконавці); особи, що сприяють

переміщенню наркотичних засобів при вчиненні контрабанди (пособники); особи, яким адресовані наркотичні засоби (с. 65-100).

Доволі слушним видається висновок, що в сучасних умовах зазначена злочинна діяльність носить високий латентний характер і її виявлення та розслідування потребує розроблення наукового забезпечення методики діяльності оперативних та слідчих підрозділів (с. 98).

Другий розділ «Організація виявлення контрабанди наркотичних засобів, що вчиняються організованими злочинними групами» складається з двох підрозділів.

У процесі дослідження дисертантом доведено, що пошукова діяльність контрабанди наркотичних засобів, що вчиняються ОЗГ, ґрунтується на узагальненому критичному осмисленні сукупного досвіду, виявленні й оперативній перевірці розгалужених транснаціональних, економічних і етнічних ОЗГ на основі знання щодо їх виникнення та функціонування (с. 101-105).

Автором визначено та запропоновано напрями удосконалення виявлення контрабанди наркотичних засобів, що вчиняються ОЗГ, як процес застосування оперативно-розшукових заходів та організаційно-технічних засобів із отримання початкової інформації щодо ознак зазначеного злочину (факту вчинення, слідів, предметів, документів, інформації та даних тощо) та її процесуальної оцінки (с. 106-108).

З метою удосконалення процесу виявлення транснаціональних, етнічних і економічних ОЗГ, що вчиняють контрабанду наркотичних засобів здобувачем запропоновано систему спеціальних засобів, до яких відносяться: конфіденційне співробітництво; виконання спеціального завдання з розкриття злочинної діяльності ОЗГ чи злочинної організації; проведення спеціальних тактичних операцій під назвою «Канал», міжнародна контрольована поставка, а також інформаційні пошукові системи (інформаційний або аналітичний пошук); програмно-технічні засоби пошуку в інформаційних системах (комп'ютерна розвідка або моніторинг мереж) тощо (с. 110-119).

У дослідженні переконливо доведено, що невід'ємною частиною покращення виявлення транснаціональних, етнічних і економічних ОЗГ, що вчиняють контрабанду наркотичних засобів, являється впровадження нових підходів до вдосконалення взаємодії з міжнародними правоохоронними структурами, як процес невід'ємного інформаційного забезпечення їх діяльності, що суттєво поліпшує процес виявлення членів ОЗГ та документування діяльності всього ланцюга міжнародного наркобізнесу, і основною формою такої взаємодії являється тактична операція «Міжнародна контрольована поставка» (с. 120-130).

Автором визначено, що оперативні підрозділи в процесі взаємодії з правоохоронними структурами іноземних держав (із залученням Інтерполу), отримують оперативно-розшукову та іншу правову інформацію щодо міжнародних злочинних груп; спільно проводять спеціальні операції з перекриття наркотрафіків та заходів з профілактики, виявлення та розслідування вказаних злочинів; виконують доручення з розшуку і затримання членів ОЗГ; здійснюють спільне вивчення причин та інших проблем організованої злочинності, а також обмінюються досвідом роботи поліцейських та інших органів (с. 130-138).

Підтримується авторська позиція, що напрямом удосконалення форм такої взаємодії являється надання оперативним співробітникам безпосереднього доступу до централізованих банків даних Інтерполу, а також внесення доповнень до міжнародних та національних нормативних актів щодо такої взаємодії (с. 136-138).

Третій розділ «Особливості розслідування контрабанди наркотичних засобів, що вчиняються організованими злочинними групами» складається з трьох підрозділів.

Розділ присвячено окремій методиці розслідування, тактиці проведення окремих слідчих (розшукових) дій у кримінальних провадженнях стосовно контрабанди наркотичних засобів, що вчиняються ОЗГ.

Вивчення практичної діяльності та наукових джерел надало можливість автору обґрунтовано визначити методику розслідування контрабанди наркотичних засобів, що вчиняються ОЗГ, яка включає: криміналістичну характеристику злочину; обставини, які підлягають встановленню; систему типових слідчих ситуацій; планування і організацію розслідування; тактику окремих слідчих (розшукових) дій і негласних слідчих (розшукових) дій; тактику окремих операцій (с. 138).

На основі наукових досліджень дисертантом розроблено та визначено дві групи основних обставин, що підлягають установленню при вчиненні контрабанди ОЗГ: обставини, що підлягають з'ясуванню при розслідуванні контрабанди наркотичних засобів (місце і час учинення злочину, спосіб злочину, обставини, що пом'якшують чи обтяжують відповідальність, обставини, що сприяли вчиненню цього злочину, тощо); обставини, які свідчать про організований характер вчинення контрабанди наркотичних засобів, вчиненого ОЗГ (склад групи, керівництво групи, розподіл ролей тощо) (с. 140-144).

На високому фаховому рівні розроблено алгоритм дій для ефективного початкового етапу розслідування зазначених злочинів (згідно визначених слідчих ситуацій) та вирішення вказаних завдань, який полягає у проведенні

комплексу слідчих (розшукових) дій та негласних слідчих (розшукових) дій (с. 145-150).

У ході дослідження автором переконливо доведено, що ефективною формою організації розслідування контрабанди наркотичних засобів, що вчиняються ОЗГ, є створення двох або трьох слідчо-оперативних груп (бригад), до яких необхідно долучати кваліфікованих спеціалістів (економістів, фінансистів, експертів, у тому числі співробітників з інших правоохоронних структур (митниці, прикордонників та ін.). Автором визначено необхідність проведення під час розслідування спеціальних тактичних операцій («Розподіл функцій», «Стійкість групи», «Злочинна діяльність групи» тощо) (с. 150-160).

Вивчення теорії і практики, а також урахування результатів власних досліджень дали змогу здобувачу сформулювати тактичні особливості окремих слідчих (розшукових) дій (огляд, обшук, допит, освідування, судова експертиза) з розслідування контрабанди наркотичних засобів, що вчиняються організованими злочинними групами (с. 160-163).

Дисертантом обґрунтовано підтверджено, що тактика обшуку застосовується (з одночасним проведенням слідчого огляду) при виявленні і вилученні наркотичних засобів, документів про перетин кордону та перевезення товару, здійсненні міжнародних транспортних перевезень та поштових відправлень тощо (с. 163-168).

У ході роботи автором слушно визначено основні тактичні прийоми, спрямовані на викриття неправди у показаннях підозрюваного (обвинуваченого), серед яких можна виділити такі: використання раптовості; логічна послідовність пред'явлення доказів за ступенем їх переконливості; допущення легенди тощо.

Здобувачем переконливо доведено, що тактика допиту членів ОЗГ ґрунтується на використанні тактичних прийомів з визначення у ланцюзі обвинувачених (підозрюваних) «слабкої ланки», конфліктної ситуації, складання угоди про співпрацю. На переконання автора тактика допиту членів ОЗГ має здійснюватися за певною програмою з визначення ролі кожного (с. 168-176).

Позитивним є розроблення автором тактичних особливостей залучення спеціалістів у проведення слідчих (розшукових) дій та судових експертиз (криміналістичних, економічних, хімічних та ін.) (с. 176-179).

У роботі доведено, що оперативно-розшукове забезпечення припускає застосування співробітниками оперативних підрозділів тактичних прийомів негласних сил і засобів, які використовуються для: а) ослаблення протидіючої сторони шляхом розробки і здійснення оперативних комбінацій з метою спонукання підозрюваного (обвинуваченого) до надання правдивих свідчень,

розкриття механізму способів учинення контрабанди наркотиків, встановлення всіх учасників злочинної групи; б) виявлення слабкої ланки в організації протидії з боку членів групи та їх оточення (збір компрометуючих відомостей щодо співучасників злочинної групи), створення конфліктних ситуацій між членами злочинної групи з метою отримання показів (с. 179-193).

Дискусійні положення та зауваження щодо дисертації.

Позитивно оцінюючи загалом зміст рукопису дисертації, слід також відмітити наявність певних дискусійних питань, нечіткість та недостатню переконливість обґрунтування окремих положень, міркувань та висновків автора, зокрема:

1. На с. 37 дисертації зазначається, що упродовж останнього десятиріччя організовані форми злочинності стали одним із визначальних чинників, що переріс в організовану злочинну діяльність та в *систему злочинних операцій* на внутрішньому і зовнішньому економічному просторі, що загрожує нормальному функціонуванню інститутів державної влади.

На наш погляд, потребує додаткового пояснення, що дисертант розуміє під поняттям «система злочинних операцій».

2. Назва підрозділу 2.1 дисертації «Особливості використання спеціальних засобів виявлення контрабанди наркотичних засобів, що вчиняються організованими злочинними групами» (с. 101-118) не повністю відображає зміст цього підрозділу. Проведений аналіз свідчить, що здобувач у підрозділі 2.1 дисертації розглядає питання проведення *оперативно-розшукових заходів* для виявлення контрабанди наркотичних засобів, що вчиняються організованими злочинними групами. Лише на с. 105-108, 111-112 дисертації автор висвітлює окремі аспекти *використання засобів ОРД*.

У ст. 2 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» зазначено, що оперативно-розшукова діяльність – це система гласних і негласних, пошукових, розвідувальних та контррозвідувальних *заходів*. У ст. 6 цього ж Закону визначено, що оперативно-розшукова діяльність здійснюється за допомогою *оперативно-розшукових заходів*, а у ст. 7 вказано, що оперативні підрозділи зобов'язані вжити необхідних *оперативно-розшукових заходів* щодо попередження, виявлення, розкриття злочину тощо. Ці заходи, як і певні *оперативні та оперативно-технічні засоби*, також вбачаються в правах, що надані оперативно-розшуковим підрозділам (ст. 8 ч. 1).

Професор М. А. Погорецький у статті «Оперативно-розшукові заходи: удосконалення правового регулювання» визначає *оперативно-розшукові заходи* як сукупність узгоджених, взаємопов'язаних і поєднаних між собою загальною метою та завданнями дій уповноважених Законом про ОРД суб'єктів, що

здійснюються переважно негласно шляхом використання оперативних сил, засобів, методів та форм.

Водночас теорія ОРД традиційно вважала *засобами ОРД* оперативні обліки, оперативну техніку та розшукових собак. Згідно із сучасними науковими уявленнями *засобом ОРД* прийнято вважати сукупність знаряддя (матеріального інструментарію) та науково обґрунтованих прийомів його правомірного застосування суб'єктами ОРД з метою виконання завдань ОРД.

Отже, на думку опонента, підрозділ 2.1 дисертації доцільно було б назвати «*Особливості проведення оперативно-розшукових заходів для виявлення контрабанди наркотичних засобів, що вчиняються організованими злочинними групами*».

3. У підрозділі 2.2 дисертації (с.118-136) автор досить детально розглянув питання організації міжнародної взаємодії правоохоронних органів України з міжнародними правоохоронними структурами, зокрема з Інтерполом, у виявленні злочинних груп, що вчиняють контрабанду наркотичних засобів.

На нашу думку, доцільно було б також розглянути питання взаємодії з Європолем, з яким Україна 14.12.2016 р. підписала угоду про оперативне та стратегічне співробітництво у боротьбі з транскордонною злочинною діяльністю, та з Центрально-азійським регіональним інформаційно-координаційним центром (ЦАРІКЦ) по боротьбі з наркотиками.

Крім того, Україна нещодавно долучилась до Програми глобального контролю за міжнародними контейнерними перевезеннями ООН та Всесвітньої митної організації і Програми з питань експортного контролю та безпеки кордонів (ExBS) Державного Департаменту США, що бажано було б розглянути також у дисертаційному дослідженні.

4. У підрозділі 3.3 «*Особливості оперативно-розшукового забезпечення розслідування контрабанди наркотичних засобів, що вчиняються організованими злочинними групами*» (с.178-192) визначається поняття «*оперативно-розшукове забезпечення досудового розслідування*» як комплексної форми взаємодії органів слідства з оперативними підрозділами.

На с.192 дисертації здобувач зазначає, що *оперативно-розшукове забезпечення досудового слідства* – це система оперативно-розшукових заходів у вигляді негласних слідчих (розшукових) дій, здійснюваних оперативними підрозділами, з метою створення оптимальних умов установлення об'єктивної істини на стадії досудового слідства, а також припинення і нейтралізація протидії розслідування та забезпечення безпеки учасниками кримінального судочинства. На думку дисертанта, *оперативно-розшукове забезпечення* поширюється не тільки на стадію досудового слідства, але й охоплює всю систему правоохоронної діяльності держави (с. 180).

У зв'язку з цим зазначимо, що до прийняття нового КПК України (2012 року) в рамках кримінального судочинства здійснювалася оперативно-розшукова діяльність. На неї покладалося оперативно-розшукове супроводження як досудового, так і судового слідства, у тому числі й отримання в передбачені законодавством способи фактичних даних доказового значення.

Після прийняття нового КПК України досудове розслідування кримінальних правопорушень розпочинається з моменту внесення відомостей до ЄРДР (ч. 2 ст. 214 КПК). Саме з цього моменту втрачається можливість проведення в рамках відповідного кримінального провадження будь-яких оперативно-розшукових заходів. Натомість набувається право на проведення у ході досудового слідства негласних слідчих (розшукових) дій (ч. 2 ст. 246 КПК). Право на проведення НСРД мають слідчі або, за їх дорученням, – уповноважені оперативні підрозділи (ч. 6 ст. 246 КПК). (див.: *Негласні слідчі (розшукові) дії та особливості їх проведення оперативними підрозділами органів внутрішніх справ: навчально-практичний посібник / Б.І. Бараненко, О.В. Бочковий, К.А. Гусева та ін.; МВС України, ЛДУВС ім. Е.О. Дідоренка. – Луганськ: РВВ ЛДУВС, 2014. – С. 101-102.*)

На думку опонента, термін «оперативно-розшукове забезпечення розслідування контрабанди наркотичних засобів, що вчиняються організованими злочинними групами» було б більш правильно замінити на термін «забезпечення оперативними підрозділами досудового розслідування контрабанди наркотичних засобів, що вчиняються організованими злочинними групами, доказовою інформацією».

5. На с. 115 дисертації автор зазначає «Враховуючи що контрабанда наркотичних засобів представляє собою організований промисел, який при проведенні контрольованого постачання наркотиків потребує використання значних сил і засобів в часовому і територіальному вимірах, вважаємо за доцільне до Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність», п. 4 ст. 9-1 «Строки ведення оперативно-розшукових справ», доповнити частиною другою такого змісту: *«щодо осіб, стосовно яких є дані про участь у підготовці до вчинення злочину в складі організованої групи чи злочинної організації, для встановлення та фіксації фактичних даних про протиправні діяння, відповідальність за які передбачена Кримінальним кодексом України, встановити початковий термін дванадцять місяців».*

Дане твердження потребує додаткової аргументації, оскільки не зрозуміло чим керувався дисертант, встановлюючи початковий термін ведення ОРС дванадцять місяців.

6. Одним із проблемних питань, яке стоїть перед правоохоронними органами України, є розповсюдження забороненого наркотичного препарату «Субутекс». Діючою речовиною зазначеного наркотичного засобу є бупренорфін. Потрапляє на територію України цей препарат за допомогою маршрутних перевезень, а також поштових відправлень із-за кордону.

Проблема документування незаконних операцій із цим препаратом полягає в тому, що сьогодні згідно наказу МОЗ України від 11.04.2012 № 253 «Про затвердження таблиць невеликих, великих та особливо великих розмірів наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, які знаходяться у незаконному обігу», кримінальна відповідальність за зберігання препарату «Субутекс» настає при зберіганні понад 10 таблеток (ціна 5-6 тис. гривень та відповідно 80 доз для одного споживача наркотичного засобу), і це незважаючи на те, що даний наркотик є особливо небезпечним, призводить до швидкого звикання, його можна вживати будь-яким чином, він користується популярністю серед молоді та не виявляється в організмі людини за допомогою тестів для визначення наркотиків, бо таких тестів просто немає.

На нашу думку, дисертанту доцільно було б запропонувати шляхи вирішення цієї проблеми.

Зазначені опонентом зауваження носять, головним чином, дискусійний характер, відображають власну наукову позицію опонента й можуть слугувати підставою для наукової дискусії під час прилюдного захисту дисертації. Зазначені зауваження не впливають на загальну позитивну оцінку дисертації.

Висновок щодо відповідності дисертації встановленим вимогам (повнота викладу результатів дисертації в опублікованих працях; виконання вимог академічної доброчесності).

Основні положення дисертації з належним ступенем повноти були відображені у наукових статтях, підготовлених та опублікованих дисертантом, кількість і якість яких відповідає вимогам щодо публікацій, зарахованих за темою дисертації.

Аналіз тексту дисертації Рудницького І. Л. «Особливості виявлення та розслідування контрабанди наркотичних засобів, що вчиняються організованими злочинними групами» свідчить про відсутність порушень автором вимог академічної доброчесності. У роботі наявні посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей, дотримано вимоги норм законодавства про авторське право; надано достовірну інформацію про результати наукової діяльності, використано методики досліджень і джерела інформації. Зокрема, у рецензованій роботі не виявлено ознак академічного плагіату, самоплагіату, фабрикацій, фальсифікацій.

Викладені в дисертації рекомендації та конкретні пропозиції щодо удосконалення чинного законодавства України є теоретично обґрунтованими та аргументованими.

Тема дисертації є актуальною, сформульовані автором висновки та рекомендації є достатньо аргументованими, характеризуються науковою новизною та мають значення не лише для науки кримінального процесу та криміналістики, а й для правозастосовної практики.

Дисертація написана грамотною юридичною науковою мовою. Робота оформлена у відповідності з вимогами, які ставляться до такого роду праць.

Дисертаційне дослідження відповідає науковій спеціальності, за якою здійснено дослідження.

ЗАГАЛЬНИЙ ВИСНОВОК:

Дисертація Рудницького Івана Львовича «Особливості виявлення та розслідування контрабанди наркотичних засобів, що вчиняються організованими злочинними групами», подана на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 08 «Право» є самостійною завершеною науковою працею, містить нові науково обґрунтовані результати проведених досліджень, які розв'язують конкретне наукове завдання, що має істотне значення для науки кримінального процесу та криміналістики, відповідає вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261 (зі змінами та доповненнями від 03 квітня 2019 р. № 283), Порядку проведення експерименту з присудження наукового ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 06 березня 2019 р. № 167, а її автор Рудницький І. Л. заслуговує присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

Опонент:

професор кафедри оперативно-розшукової діяльності Львівського державного університету внутрішніх справ,
доктор юридичних наук, професор

А.В. Мовчан

